

Jaarverslag - Team Bibob 2021

1. Inleiding

De Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur (Wet Bibob) geeft de provincie de mogelijkheid zich te beschermen tegen het ongewenst dan wel onbewust faciliteren van criminele activiteiten. Door de mogelijkheid van toetsing van zowel natuurlijke- als rechtspersonen in die gevallen, die de wet expliciet en limitatief benoemt, krijgen wij als provincie een beter zicht op de branches en personen waar wij mee te maken hebben. In dit kader valt te denken aan een beter inzicht in aan wie wij een vergunning verlenen, of aan wie wij een subsidie verstrekken. Ook wanneer wij als private partij optreden in het geval van het gunnen van een overheidsopdracht of het aangaan van vastgoedtransacties helpt de Wet Bibob ons zuiver zaken te kunnen doen.

Naast formeel onderzoek op grond van de Wet Bibob kan het team Bibob ook een vooronderzoek doen naar de achtergrond en integriteit van natuurlijke- en rechtspersonen waarmee de provincie overweegt een relatie aan te gaan of al is aangegaan. Hierbij worden open en halfopen bronnen geraadpleegd. Een vooronderzoek wordt vaak uitgevoerd om de wenselijkheid van een volledig Bibob-onderzoek te indiceren. Een vooronderzoek kan te allen tijde plaatsvinden, ook in die gevallen waarin de wet Bibob (nog) niet voorziet.

Dit jaarverslag informeert u over de door het team Bibob in het jaar 2021 verrichte werkzaamheden, onderzoeken in het kader van de Wet Bibob en de overig verrichte onderzoeken. Aan het eind van het verslag staan een aantal conclusies en aanbevelingen.

2. Algemeen

In 2021 heeft het team Bibob de bewustwording van ondermijnende activiteiten en de risico's waarmee de provincie te maken heeft onder de aandacht gebracht bij de concerntafel, managementteams en afdelingen. Het doel is om de bekendheid en de mogelijkheden van de Wet Bibob bij collega's te vergroten. Ook beoogt het team om meer aan de voorkant betrokken te worden bij subsidieaanvragen, vergunningverlening, overheidsopdrachten en vastgoedtransacties.

Door middel van presentaties zijn de afdelingen ingelicht over de werkwijze en uitvoering van het Bibob-proces. Tijdens de presentaties is gebruik gemaakt van casuïstiek uit al door ons team uitgevoerde onderzoeken.

Bij de vakafdelingen is extra aandacht gevraagd waar de toepassing van de Wet Bibob een plaats moet krijgen binnen de bestaande werkprocessen. Hiervoor zijn gezamenlijk processchema's opgesteld. Deze presentaties en bezoeken binnen de organisatie hebben er mede voor gezorgd dat het aantal vooronderzoeken enorm is toegenomen en het aantal Bibob-onderzoeken iets is gestegen ten opzichte van 2020.

3. Vooronderzoeken

Bij de vooronderzoeken werkt het team volgens het zogenaamde "stoplicht-model". Bij de kleur groen zijn er geen bevindingen die om extra aandacht vragen. Bij oranje zijn er onduidelijkheden gesignaleerd die een verdiepend onderzoek wenselijk maken. Bij rood zijn er ernstige twijfels of "zaken doen" met deze relatie wenselijk is en wordt er in ieder geval een Bibob-onderzoek aanbevolen. Voorts kan het zijn dat vanwege onderkende kwetsbaarheden zonder meer een Bibob-onderzoek is gewenst.

Daarnaast adviseert het team Bibob te allen tijde Bibob-onderzoeken uit te voeren bij preciaire (bedrijfs)processen waarbij sprake is van verwerking van uiterst vertrouwelijke en/of gevoelige informatie, zoals personeels- of bedrijfsgegevens.

4. Subsidies

In deze paragraaf bieden wij per subsidieregeling een overzicht aan waarbij het team Bibob actief is geweest.

MIT R&D

In 2021 heeft het team veel tijd en aandacht besteed aan de subsidieregeling MKB Innovatiestimulering Topsectoren (MIT) Zuid-Holland. In totaal zijn er 72 aanvragen aan een vooronderzoek onderworpen. Een aanvraag bestaat uit een penvoerder en minstens één samenwerkingspartner. Zodoende zijn er in totaal 145 partijen aan een vooronderzoek onderworpen. Naar aanleiding van het open bronnenonderzoek hebben wij in 88 gevallen geen bijzonderheden in de (financiële) bedrijfsvoering kunnen constateren en daardoor ook geen verder onderzoek gedaan. In 57 gevallen is er een zogeheten 'credit vlag' oranje of rood uit de onderzoeken gebleken. In overleg met de vakafdeling is er bij de penvoerders en samenwerkingspartners een Bibob-onderzoek gestart. Bij al deze Bibob-onderzoeken zijn geen integriteitsrisico's gevonden.

	Vooronderzoeken	Groen	Oranje	Rood
MIT	145	88	39	18
Haalbaarheid	201	123	66	12

Van een MIT-subsidie die in 2018 is verleend is een melding van fraude bij het team in 2020 binnengekomen. Een Bibob-onderzoek heeft deze fraude bevestigd, wat heeft geleid tot het in gang zetten van terugvordering van het totaal verleende subsidiebedrag. Daarnaast is er aangifte gedaan en heeft er in 2021 een strafrechtelijke procedure tegen betrokkene plaatsgevonden. In 2022 vindt de uitspraak plaats.

Haalbaarheidsprojecten

Ook voor deze regeling heeft team Bibob veel onderzoek gedaan naar de aanvragers. In totaal zijn er 201 vooronderzoeken uitgevoerd. In 123 gevallen hebben we geen bijzonderheden in de bedrijfsvoering kunnen constateren en daardoor ook geen verder onderzoek gedaan. In 66 gevallen is de credit vlag oranje uit de onderzoeken gebleken. Bij twaalf bedrijven is de credit vlag rood uit de onderzoeken gekomen. Bij de rood gemarkeerde bedrijven is een Bibob-onderzoek gestart. Bij de oranje gemarkeerde bedrijven zijn drie bedrijven geselecteerd die aan een Bibob-onderzoek zijn onderworpen.

Naar aanleiding van de Bibob-onderzoeken heeft één bedrijf zijn subsidieaanvraag ingetrokken, omdat de betrokkene aangaf niet aan de verwachtingen van de provincie te kunnen voldoen, toen gevraagd werd om bewijzen van de bedrijfsvoering. Ook is er één subsidieaanvraag buiten behandeling gesteld, omdat de betrokkene niet de gevraagde documenten wilde aanleveren. Daarnaast zijn er merkwaardigheden in de subsidieaanvragen geconstateerd, maar deze hebben niet tot enige of ernstige mate van gevaar geleid. Deze lessen zijn gedeeld met Bureau Subsidies en Bureau Economie om in de toekomst er voor te zorgen dat medewerkers op de hoogte zijn van risico's, zodat (mogelijk) misbruik van de subsidieregelingen afneemt. Daarnaast wordt er in 2022 samen met Bureau Economie en Bureau Subsidies gekeken of er beleidswijzigingen mogelijk zijn die risico's op fraude verkleinen.

Restauratie en herbestemming van rijksmonumenten

Voor de subsidieverlening restauratie en herbestemming van rijksmonumenten zijn in totaal 19 ondernemingen of stichtingen onderzocht. In slechts één geval is er een credit vlag rood naar voren gekomen. In alle overige gevallen zijn er geen integriteitsrisico's naar voren gekomen. De betrokkene is niet aan een Bibob-onderzoek onderworpen, omdat betrokkene uiteindelijk niet in aanmerking voor de subsidie kwam.

Overig

In 2020 is door het team éénmaal een onderzoek gestart naar een in 2016 verleende restauratie-subsidie. Naar aanleiding van dit onderzoek is besloten tot terugvordering van de subsidie. Hiertegen is een bezwaarprocedure gestart. Deze bezwaarprocedure loopt nog.

5. Vergunningen

Bij een verleende vergunning en vergunningaanvraag mag een Bibob-onderzoek worden uitgevoerd. Voor de provincie zijn daarvan hoofdzakelijk milieuvergunningen relevant. Deze zijn, op een enkele uitzondering na, gemandateerd aan de omgevingsdiensten. Zij voeren in voorkomende gevallen een vooronderzoek en Bibob-onderzoek uit. Daarbij biedt het team ondersteuning als Bibob-dossiers in GS behandeld moeten worden.

Er vindt regelmatig overleg plaats met de omgevingsdiensten en team Bibob. Er wordt kennis gedeeld en afspraken gemaakt om de slagkracht te vergroten. Op verzoek van team Bibob hebben de omgevingsdiensten in kaart gebracht hoeveel Bibob-onderzoeken en vooronderzoeken zij hebben uitgevoerd als het gaat om de provinciale bedrijven in 2021. De komende jaren gaat er intensiever ingezet worden op de samenwerking en het benoemen van risicobranches om hier gezamenlijk een aanpak af te spreken. Ook is afgesproken dat in de voortgangsrapportages van de omgevingsdiensten een Bibob-paragraaf toegevoegd gaat worden.

In 2020 liep er een rechtszaak van de Omgevingsdienst Midden-Holland omtrent het intrekken en het niet verstrekken van een vergunning, waarbij het besluit is vernietigd. Eind 2021 heeft de Omgevingsdienst Midden-Holland een aanvullend advies bij het Landelijk Bureau Bibob (LBB) aangevraagd. Naar aanleiding van het nieuwe advies is er een voornemen tot weigeren van de omgevingsvergunning en het intrekken van de eerder verleende omgevingsvergunningen. De betrokkene heeft eind 2021 een zienswijze ingediend.

De Omgevingsdienst West-Holland is in 2020 een Bibob-onderzoek gestart. Eind 2021 heeft de provincie de zienswijze van de betrokkene ontvangen naar aanleiding van het voornemen tot intrekking en weigering van de vigerende- en revisievergunning. In 2022 wordt de betrokkene uitgenodigd om toelichting te geven op de zienswijze.

In een andere zaak heeft de omgevingsdienst eind 2021 een ernstige mate van gevaar geconstateerd. De zaak loopt nog.

Omgevingsdienst	Vooronderzoeken	Bibob-onderzoeken
Midden-Holland	0	1 (hoger beroep)
West-Holland	4	3
Haaglanden	0	0
DCMR	7	1
Zuid-Holland zuid	0	5

6. Overheidsopdrachten

DAS aanmeldingen

Van de aanmeldingen van ondernemers bij het Dynamisch Aankoop Systeem (DAS), vakgebied Energietransitie, heeft het team bij 18 bedrijven een vooronderzoek uitgevoerd. Bij zestien bedrijven zijn er geen mogelijke bezwaren gevonden. In twee gevallen waren er mogelijke risico's. Deze twee bedrijven zijn niet aan een Bibob-onderzoek onderworpen, omdat ze de aanbesteding niet hebben gewonnen.

ICT

In het kader van de inkoop van een aantal ICT-diensten en -producten heeft één Bibob-onderzoek en een aantal vooronderzoeken plaatsgevonden. Dit heeft niet tot bezwarende informatie geleid.

DBI

Voor de Dienst Beheer Infrastructuur is bij drie bedrijven een vooronderzoek uitgevoerd in verband met een aanbesteding. Hierbij zijn geen aanleidingen voor een Bibob-onderzoek geconstateerd. Naar aanleiding van een signaal is bij reeds verleende opdracht een Bibob-onderzoek gestart. Dit heeft geen bezwarende informatie opgeleverd.

7. Vastgoedtransacties

In 2021 hebben in verband met de verkoop van een ondererfpachtrecht en een grondruilovereenkomst twee partijen een Bibob-onderzoek ondergaan. Dit heeft niet tot bezwarende informatie geleid.

8. Overig

Op verzoek van Ruimte, Wonen en Bodem heeft team Bibob in 2021 wederom een verkennend onderzoek gedaan naar bureaus die zich mogelijk zouden inschrijven voor een opdracht omtrent arbeidsbemiddeling en huisvesting van arbeidsmigranten. Bij drie van de zeven bedrijven zijn er risico's gevonden en is de gemeente geadviseerd een Bibob-onderzoek te doen in geval één van deze bedrijven de aanbesteding zou winnen.

Team Bibob adviseert en ondersteunt afdeling Ruimte, Wonen en Bodem bij het in kaart brengen van deze sectoren in het kader van het door de provincie gestarte Programma huisvesting arbeidsmigranten. Dit hangt samen met de landelijke thematische aanpak van de uitbuiting van arbeidsmigranten door louche bureaus en van verloederde vakantieparken. Daar worden door deze bureaus veel buitenlandse arbeidskrachten gehuisvest, maar er vinden ook tal van criminele activiteiten plaats. De Regionale Informatie en Expertise Centra (RIEC) en de landelijke organisatie hiervan (LIEC) initiëren en ondersteunen de regionale en landelijke samenwerking.

Op verzoek van bureau Kabinet heeft het team een aantal integriteitschecks uitgevoerd wanneer de commissaris van de Koning werd verzocht toe te treden tot een comité van aanbeveling. Er zijn geen integriteitsrisico's gevonden.

9. Belangrijke ontwikkelingen 2021

Het team is bezig de eigen werkprocessen te professionaliseren. In 2021 is een database gerealiseerd waarmee rapportages te genereren zijn. Team Bibob is daarnaast samen I&A in gesprek omtrent de ontwikkeling van digitale Bibob-vragenformulieren. Dit proces zal tot zeker 2022 duren. Door het gebruik van e-formulieren en een nog beter beveiligde gegevensverwerking voldoet de provincie optimaal aan de gestelde landelijke norm van Justitie en Veiligheid. De e-formulieren zullen via de PZH-website toegankelijk zijn, maar ook de hard copy Bibob-formulieren zullen beschikbaar blijven vanwege de wettelijke verplichting daartoe.

Samenwerking met gemeenten

In het Interprovinciaal Overleg en in afstemming met RIEC Den Haag en RIEC Rotterdam is de rol van de provincie ten opzichte van de gemeenten in de uitvoering van de Wet Bibob ter sprake gekomen. Deze rol is ambigue en wordt door provincies op verschillende manieren ingevuld. Ook provincie Zuid-Holland is zoekende naar een rol die aansluit bij de wensen en behoeften van de gemeenten in provincie Zuid-Holland. Door middel van een enquête en gesprekken heeft team Bibob de behoeften van de gemeenten ten aanzien van Bibob in kaart gebracht.

Op hoofdlijnen kan er gesteld worden dat gemeenten graag meer met elkaar willen samenwerken. Daarnaast hebben de gemeenten aangegeven dat het moeilijk is om kennis te behouden en te vinden. Team Bibob wil daarom, in samenwerking met de twee RIEC's, jaarlijks een netwerkbijeenkomst organiseren waar ruimte is om elkaar te ontmoeten en kennis op te halen over (actuele) vraagstukken en ontwikkelingen. Dit draagt onder ander bij aan meer onderlinge samenwerking en een grotere weerbaarheid van (vooral kleine) gemeenten.

10. Conclusies

Door het inzetten van de Wet Bibob is de provincie in staat om een beter inzicht te krijgen in de transparantie van de bedrijfsvoering en de financiën van de bedrijven en personen, waarmee zij zakendoet. De mogelijkheid voorwaarden te verbinden aan provinciale beschikkingen en overeenkomsten, geeft de provincie meer zekerheden. Ook merken wij dat sommige bedrijven besluiten zich terug te trekken als zij geïnformeerd worden dat een bibob-onderzoek onderdeel uit kan maken van de procedure. Hieruit kan opgemaakt worden dat de toepassing van de wet een preventieve werking heeft.

De Bibob procedure krijgt binnen de provincie steeds meer draagvlak, mede door het onder de aandacht brengen van de wet Bibob bij de vakafdelingen en het onderbrengen in de werkprocessen. Hierdoor is er een frequentere vraag naar toetsingen. Het continu onder de aandacht brengen bij vakafdelingen is nodig om te voorkomen dat door allerlei factoren het Bibob-onderzoek niet mee wordt genomen in het standaard werkproces. Het is wenselijk het vooronderzoek in een zo vroeg mogelijk stadium te starten. Indien vervolgens een Bibob-onderzoek gewenst is, kan vertraging zoveel mogelijk worden voorkomen en heeft het instrument het meeste effect.

De ontwikkeling van het takenpakket van het Bibob-team zien wij groeien naarmate de bekendheid toeneemt. Voor 2022 wil team Bibob nog meer de samenwerking met vakafdelingen opzoeken, om zo ook gericht c.q. vanuit signalen uit de organisatie een Bibob-onderzoek te starten. Ook de samenwerking met omgevingsdiensten en gemeenten wordt geïntensiveerd. Gelukkig is het aantal situaties met serieuze bedenkingen – zoals verwacht – klein, maar zij zijn ernstig genoeg om alert te blijven voor de gevaren die met de Wet Bibob kunnen worden bestreden.

11. Aanbevelingen

Promoot en stimuleer het Bibob-onderzoek als instrument door onder andere in de werkoverleggen met de vakafdelingen te vragen of het Bibob-team is aangesloten bij bijvoorbeeld het opstellen van de subsidieregeling, aanbesteding of pachtovereenkomst. Bij grote aanbestedingen en subsidieregelingen is de inbreng van de gedeputeerde zeer wenselijk. Door het betrekken van team Bibob of door te vragen of het team is aangesloten, wordt ook vanuit bestuurlijke kant benadrukt dat Bibob een belangrijk instrument is. Door aan de voorkant mee te kunnen kijken en te onderzoeken, worden vertragingen voorkomen en weten we aan de voorkant of het wederzijdse vertrouwen terecht is.

Vraag aandacht voor de werkbezoeken en andere activiteiten van de leden van het college. In het plan van aanpak 2018 is uitgesproken dat het team Bibob de agenda's zal toetsen op mogelijke integriteitsrisico's. Tot op heden is hieraan nog niet voldoende vormgegeven.